

KESKKONNAMÕJU EELHINNANG

Rootsiküla külas asuva Papissaare sadama maaüksuse (71401:001:2937) detailplaneeringu algatamise taotlusele

1. Kavandatav tegevus, selle asukoht ning seos strateegiliste planeerimisdokumentidega:

Käesolev eelhindang on antud Saaremaa vallas, Rootsiküla külas asuva Papissaare sadama maaüksuse (Joonis 1) detailplaneeringu algatamistautlusele. Detailplaneeringu eesmärgiks on ehitusõiguse määramine äri- ja sadamahoonete ehitamiseks, tankla rajamiseks nii veesõidukite kui ka maismaatranspordi tankimiseks, elektrisõidukite laadimisala, ujukai ja rannakindlustuse rajamiseks ning ranna ehituskeeluvööndi vähendamine. Algamise taotluse kohaselt sooviti rajada ka lainemurdja, kuid huvitatud isik loobus lainemurdja rajamise soovist. Detailplaneeringuala hõlmab Rootsikülas osaliselt Papissaare sadam katastriüksust (katastritunnus 71401:001:2937, sihtotstarve tootmismaa 100%, pindala 6642 m²) ja osaliselt Läänemerd

Joonis 1. Papissaare sadama maaüksus Rootsiküla külas. (Maa-amet, 20.06.2022)

Planeeringuala piirneb loodest Linnaku (katastritunnus 30101:001:0831, ärimaa 100%), kagust Papissaare töökoda (katastritunnus 30101:003:0360, maatulundusmaa 75% ja

tootmismaa 25%), kirdest Laevaehituskoha (katastritunnus 30101:003:0276, maatulundusmaa 100%) ja Kihelkonna-Papissaare tee (katastritunnus 30101:003:0276, transpordimaa 100%) katastriüksustega ning läänest Läänemerega.

Kihelkonna valla üldplaneeringu (kehtestatud 26.05.2010 Kihelkonna Vallavolikogu otsusega nr 8, edaspidi üldplaneering) kohaselt asub planeeringuala sadama maa juhtotstarbega alal. Vastavalt üldplaneeringu seletuskirja ptk-le 4.9 on Papissaare sadam määratud väikesadamana. Väikesadam on sadam või sadama osa, kus osutatakse sadamateenuseid harrastusveesõidukitele, väikelaevadele ja meresõiduohutuse seaduse tähenduses alla 24-meetri kogupikkusega laevadele. Papissaare sadama maale ärimaa kõrvalfunktsioon ning lubatakse rajada ehitisi äriliseks tegevuseks (toitlustus- ja majutushooned). Ala on määratud detailplaneeringu koostamise kohustusega alaks.

Üldplaneeringu alusel jääb planeeringualale miljööväärtuslik ala, Vilsandi rahvuspark, ranna ehituskeeluvöönd ja rohevõrgustiku ala. Mereajaloo ja -arhitektuuri säilitamiseks rakendatakse Papissaare sadamas ja selle lähiümbruses ei tohi sulgeda vaateid vesilennukite angaarile ja võrgukuuridele. Ranna ehituskeeluvööndi piiri vähendatud ei ole. Rohelise võrgustiku aladel tuleb eelistada ajalooliste asustusalade taaskasutust või mõningast laiendamist. Mere ranna kui koridoride sidususe tagamiseks tuleb võimalikult säilitada seal asuvad looduskooslused ning piirata inimtegevusest lähtuvat kahjulikku mõju – olulisim argument ehituskeeluvööndit vähendada on olemasolev või ajalooline asustus. Vilsandi Rahvuspargis tuleb arendustegevusel arvestada rahvuspargi kaitse-eesmärkidega vastavalt kaitse-eeskirjale.

Tulenevalt planeeringu eesmärgist on detailplaneering kooskõlas üldplaneeringu põhimõtetega. Kuna planeeritavad hooned asuvad ranna ehituskeeluvööndis, tehakse detailplaneeringuga ehituskeeluvööndi vähendamise ettepanek.

Keskkonnamõju hindamise ja keskkonnajuhtimissüsteemi seaduse (KeHJS) kohaselt tuleb detailplaneeringu koostamise käigus koostada keskkonnamõjude strateegiline hindamine juhul, kui detailplaneeringu alusel kavandatav tegevus toob eeldatavalt kaasa olulise keskkonnamõju või kui kavandatakse tegevust, mis võib üksi või koostoimes teiste tegevustega eeldatavalt oluliselt mõjutada Natura 2000 võrgustiku ala. Keskkonnamõju on oluline, kui see võib eeldatavalt ületada tegevuskoha keskkonnataluvust, põhjustada keskkonnas pöördumatuid muutusi või seada ohtu inimese tervise ja heaolu, kultuuripärandi või vara.

2. Planeeringuala kitsendused ja kommunikatsioonid

Maaüksus paikneb tervikuna Vilsandi Rahvuspargi (KLO1000250) Kiirassaare piiranguvööndis, kus tegevust reguleerib looduskaitseseadus (LKS) ja Vilsandi rahvuspargi kaitse-eeskiri. Ühtlasi kuulub ala ka Natura 2000 võrgustikku Vilsandi linnu- ja loodusalanana.

Maaüksus paikneb Läänemere ranna ehituskeelu- ja piiranguvööndis. Tegemist on sadama-alaga ja seega veekaitsevöönd seal puudub.

3. Planeeringuala keskkonnatingimused

Planeeringuala paikneb Vilsandi Rahvusparki territooriumil. Läänepoolsest küljest piirneb Kiirassaare lahega. Planeeringualale pääseb munitsipaalomandis olevalt Kihelkonna-Papissaare teelt (ehitismälestis, Kultuurimälestiste Riikliku registri reg nr 27285). Tegemist on olemasoleva sadama territooriumiga (joonised 2,3), mis on juba ajalooliselt olnud inimeste poolt aktiivses kasutuses. Papissaare sadam asub üldplaneeringu kohaselt miljööväärtuslikul alal, mis eeldab mereajaloo ja merearhitektuuri säilitamise - Papissaare sadamas paiknevad vesilennukite angaarid ja nende lõunaküljes asuvad võrgukuurid jäävad planeeringualast välja, Papissaare töökoja katastriüksusele.

Joonis 2. Vaade sadamaalale. (Liis Sepp 12.04.2022)

Joonis 3. Vaade sadamaalale. (Liis Sepp , 20.06.2022)

4. Planeeritud tegevusega kaasnevad mõjud

Planeeritud tegevustega kaasnevad mõjud on kas ehitamisaegsed või ehitamisjärgsed mõjud. Ehitamisaegsete mõjude puhul on tegemist intensiivsemate mõjudega kui seda on ehitamisjärgsed, kuid mis on siiski lühiajalised ning nende mõjude ilmumine lõpeb enamasti ehitustegevuse lõpetamisega. Planeeringualale ei ole plaanis rajada keskkonda reostavaid ega ohustavaid objekte, millest võiks lähtuda naabermaaüksustele edasi kanduv oluline keskkonnamõju.

4.1. Mõju põhja- ja pinnaveele

Planeeringuala paikneb kaitsmata põhjaveega alal. Reostatud pinnase kohta andmed puuduvad, kuid ei ole teada, et seda seal esineks. Mõju põhja- ja pinnaveele võib avalduda olukorras, kui ehitustöödel juhtub õnnetus kemikaalide või kütuste ladustamisel ning käitlemisel ja leke jõuab põhjavette. Tööohutusreegleid järgides on sellise õnnetuse toimumise tõenäosus minimaalne. Planeeringumenetluse käigus tuleb täiendavalt käsitleda vastavaid lahendusi, mis välistaks vee äärde rajatava tankla rajamisel ja kasutamisel reostusohu pinnaveele.

Tegevusteks sadamaalal on rannakindlustuse rajamiseks täiendavalt vajalik taotleda vastavalt mahtudele, kas vee-erikasutusluba või registreering. Eeldatavasti jäävad mahud registreeringu

mahtude piiridesse. Nende tegevustega ei ole töökorras tehnika puhul reostusohu pinnaveele oodata.

4.2. Mõju maavaradele

Keskonnaregistri andmetel ei paikne planeeringualal maardlaid ega kaevandamisväärsid maavarasid. Planeeringuga kavandavate tegevustega ei kaasne maa-ainese ega maavarade otsest arvestatavat kaevandamist, kuid mõningane maavarade kasutamise vajadus tekib seoses teede ja parkimisala rajamisega kavandatava hoonestuse juurde, mis eeldab täitematerjali kasutust. Tegevusi, mis otseselt mõjutaksid maavarade kasutamist, käesoleva detailplaneeringu raames ei kavandata. Erinevate ehitustööde käigus kooritavat pinnast saab ära kasutada krundi piires, kuid vältida tuleks pinnase laotamist planeeringualal asuvatel poollooduslikel kooslustel ja elupaikadele. Väljaspool maaüksust maa-ainese kasutamiseks on vajalik Keskkonnaameti luba.

4.3. Mõju pinnasele, taimestikule ja loomastikule

Peamine mõju pinnasele kaasneb hoonete, rajatiste ja sinna juurde kuuluvate tehnosüsteemide rajamise etapis. Ehitustegevuse käigus on oht pinnase saastumiseks territooriumil ladustatavate ja kasutatavate kemikaalidega (nt kütused), kuid seda vaid juhul, kui ei peeta kinni tööohutuse reeglistikust. Oluline mõju ka taimestikule puudub, kuna valdaval osal taimestik ja kõrghaljastus puudub - vaid kinnistu idapoolses servas on säilinud männitukk.

Planeeringualal paikneb üldplaneeringu kohaselt rohevõrgustiku alal, kuid tegemist on juba eksisteeriva sadamaalaga ning seega ei ole uusi olulisi negatiivseid mõjusid rohevõrgustiku toimimisele oodata. Loomade liikumisteed kulgevad eeldatavalt pigem läbi sadama territooriumist ida suunas paikneva metsaala.

4.4. Mõju välisõhu seisundile

Märkimisväärset õhusaastatuse suurenemist planeeringu elluviimisega ei kaasne. Mõningane mõju välisõhule kaasneb ehitustööde käigus eralduva heitgaaside emissiooni näol. Peamine mõju välisõhule kaasneb hoonete, rajatiste ja vajalike tehnovõrkude ehitamise etapis, kuid mis on vaid ajutise iseloomuga. Kumulatiivset mõju ei esine ning õhusaaste osas piirkonna taluvust suure tõenäosusega ei ületata. Heitmed satuvad välisõhku peamiselt ehitustegevusega kaasnevast tolmust ja sisepõlemismootorite tööst. Kuna mootorsõidukite heitgaasi normid peavad vastama Keskkonnaministri 22. septembri 2004. a. määrusele nr. 122 „Mootorsõiduki heitgaasis sisalduvate saasteainete heitkoguste, suitsususe ja mürataseme piirväärtused”, ei ole heitgaasidest tingitud mõju oluline.

4.5. Jäätmetekkega seonduvad mõjud

Jäätmete sorteeritud kogumine peab toimuma vastavalt jäätmeseaduses ja valla jäätmehoolduseeskirjas toodud nõuetele. Ehitustegevusel tekivad jäätmed hoonete ja rajatiste ehitamisel (ehitusmaterjali, nende pakendid, teiseldatav pinnas jms). Ehitustegevuse käigus tekkivad suuremõõtmelised ja muud ehitusjäätmed tuleb üle anda litsentseeritud käitlejale - võimalusel suunata taaskasutusse. Vajadusel on kohalikul omavalitsusel õigus nõuda jäätmete üleandmist tõendavate dokumentide esitamist. Planeeringuga kavandatav tegevus ei suurenda märkimisväärselt jäätmeteket. Jäätmete käitlemist kohapeal ei kavandata ja jäätmetekke mõju

avaldub jäätmete lõppkäitleja juures. Kavandatav tegevus ei oma seega eeldatavalt jäätmetekkest tulenevat olulist negatiivset mõju keskkonnale.

4.6. Müra, vibratsioon, valgus-, soojus- ja kiirgussaaste ja visuaalne mõju

Ehitustegevuse käigus tekib müra ehitusmaterjalide vedamisel ja mehhanismide tööst. Selline mürateke kaasneb pea iga ehitusega. Ehitustööde ajal tuleb arvestada Sotsiaalministri määrusega nr. 42 „Müra normtasemed elu- ja puhkealal, elamutes ning ühiskasutusega hoonetes ja mürataseme mõõtmise meetodid”. Uue hoonestuse rajamise tagajärjel müra- ja välisõhu saastetase piirkonnas, välja arvatud ehitusaegselt, eeldatavalt märkimisväärselt ei suurene. Planeeringualal pole ole ette näha vibratsiooni, soojus- ja/või kiirgussaaste tekkimist.

5. Tegevusega kaasnevate avariilukordade esinemise võimalikkus

Ehitustegevus on üks avariide ja tööõnnetuste rohkeim tegevusvaldkond. Avariid võivad esineda kõikjal, eriti töötamisel erinevate seadmete ja mehhanismidega, kuid ka kemikaalide ja kütuste käitlemisel. Transpordi puhul pole välistatud õnnetusoht liikluses. Samas, kõigi nõuete täitmisel ei tohiks tavapäraselt eelpool kirjeldatud olukordi ette tulla ning tegemist saab olla vaid hädaolukordadega. Nende juhtumise tõenäosus on väike seetõttu, et planeeritavad tööd on lühiajalised ning nõuetest kinni pidades on minimeeritud ka avariilukordade esinemise võimalused. Ohutustehnika jälgimisel ja tehniliselt korras masinate kasutamisel, käesoleval juhul ka kõigi tankla rajamise ja kasutamise nõudeid arvesse võttes, on avariid tekkimine ja saasteainete levik pinnasesse või vette ning sellest olulise reostuse tekkimine ebatõenäoline.

6. Natura 2000 võrgustiku alad ja muud kaitstavad loodusobjektid planeeringualal, kavandatava tegevuse eeldatav mõju. Natura eelhindamine.

Natura 2000 on üleeuroopaline kaitstavate alade võrgustik, mille eesmärk on tagada haruldaste või ohustatud lindude, loomade ja taimede ning nende elupaikade ja kasvukohtade kaitse. Natura 2000 looduslad ja linnualad on moodustatud tuginedes Euroopa Nõukogu direktiividele 92/43/EMÜ ja 79/409/EMÜ. Keskkonnamõju hindamise ja keskkonnanähtumissüsteemi seaduse alusel on keskkonnamõju hindamine vajalik juhul, kui kavandatav tegevus võib eeldatavalt mõjutada Natura võrgustiku ala. Detailplaneeringuga kavandatud tegevused hõlmavad tegevusi Natura 2000 võrgustiku alal aga ka Vilsandi rahvusparki territooriumil.

6.1 Natura eelhindamine

6.2.1 Informatsioon kavandatavate tegevuste kohta

Informatsioon kavandatavate tegevuste kohta on välja toodud eelnevates peatükkides.

6.2.2 Kavandatavate tegevuste seos kaitsekorraldusega

Papissaare sadama detailplaneeringuga kavandatakse selliseid tegevusi, mis ei ole otseselt seotud ala kaitsekorraldusega või ei ole selleks otseselt vajalik.

6.2.3 Kavandatava tegevuse mõjupiirkonda jäävate Natura alade iseloomustus

Kavandataval planeeringualal asuvad Natura 2000 võrgustiku Vilsandi loodusala ja ka samades piirides asuv Vilsandi linnuala.

Vilsandi loodusala

Vilsandi rahvusparki kaitse-eesmärgiks on LKS § 26 lg 2 p-ga 4 määratud Lääne-Eesti saarestiku rannikumaastike looduse ja kultuuripärandi kaitse. Kaitse-eeskirja punkt 11 kohaselt on Vilsandi rahvusparki põhieesmärk Lääne-Eesti rannikumaastiku ja -mere ning linnurikaste väikesaarte kaitse.

Loodusdirektiivi I lisas nimetatud kaitstavad elupaigatüübid Vilsandi looduslal (EE0040496) on veealused liivamadalad (1110), liivased ja mudased pagurannad (1140), rannikulõukad (*1150), laiad madalad lähed (1160), esmased rannavallid (1210), püsitaimestuga kivirannad (1220), soolakulised muda- ja liivarannad (1310), väikesaared ning laiud (1620), rannaniidud (*1630), kadastikud (5130), lood (alvarid – *6280), puisniidud (*6530), allikad ja allikasood (7160), lubjarikkad madalsood lääne-mõõkrohuga (*7210), liigirikkad madalsood (7230), plaatlood (*8240), vanad loodusmetsad (*9010) ja vanad laialehised metsad (*9020).

II lisas nimetatud liigid, mille isendite elupaiku kaitstakse, on hallhüljes (*Halichoerus grypus*), kaunis kuldking (*Cypripedium calceolus*), soohiilakas (*Liparis loeselii*), saaremaa robirohi (*Rhinanthus osiliensis*), madal unilook (*Sisymbrium supinum*) ja jõesilm (*Lampetra fluviatilis*).

Vilsandi linnuala

Liigid, mille isendite elupaiku Vilsandi linnualal (EE0040496) kaitstakse, on piilpart (*Anas crecca*), sinikael-part (*Anas platyrhynchos*), hallhani e roohani (*Anser anser*), merivart (*Aythya marila*), valgepõsk-lagle (*Branta leucopsis*), sõtkas (*Bucephala clangula*), liivatüll (*Charadrius hiaticula*), kümnokk-luik (*Cygnus olor*), sookurg (*Grus grus*), jääkoskel (*Mergus merganser*), rohukoskel (*Mergus serrator*), kirjuhahk (*Polysticta stelleri*) ja hahk (*Somateria mollissima*).

6.2.4 Kavandatava tegevuse mõju Natura aladele

Papissaare sadama detailplaneeringualale ei ole registreeritud ühtegi eelnevas alapeatükis nimetatud kaitse-eesmärgiks olevat elupaika või liiki.

Kuigi planeeringualal ei ole registreeritud kaitse-eesmärgiks olevate linnuliikide pesitsusalasid, ei saa täielikult välistada, et seal läheduses neid üldse leiduda ei võiks. Samas võib eeldada, et oluliseimad elupaigad ja pesitsuskohad asuvad siiski Kiirassaare lahes asuval laidudel. Ka Vilsandi Rahvusparki kaitsekorralduskava kohaselt on linnurikkad saared Kiirassaare lahes Suur- ja Pisku-Sitik, Suur ja Väike Antsulaid, Telvemaa, Kuivarahu ja Mustarahu. Sadama kinnistule lähim kaitsealuste linnuliikide asukoht ongi EELIS'e andmete põhjal ca 250 m kaugusel loodes Mustarahu laiul, kus on registreeritud valgepõsk-lagle, punajalg-tildri, randtiiru, jõgitiiru, väiketiiru liivatüllil ja ristvardi kohalolu. Lisaks tuleb siinkohal arvestada asjaolu, et Papissaare sadama territoorium on olnud juba ajalooliselt

aktiivses kasutuses ja on seda ka tänapäeval pidamaks ennekõike paadiühendust Vilsandi saarega. Peale planeeringu elluviimist tõuseb eeldatavasti mõningal määral, võrreldes praegusega, sadama territooriumil viibivate inimeste arv, seda ennekõike maismaasõidukitega tanklateenuseid kasutatavate külastajate poolt. Eeldatavalt piirneb nende külastustaeg enamasti tankimisajaga ja seejärel lahkutakse. Samuti on kavandatud tankla piisavalt kõrvalise koha peal, et eeldatavasti kasutab seda vajadusel pigem kohalik kogukond. Seega ei ole oodata, et sadama-ala uuendamine juba niigi inimõjudega alal, tooks linnustikule või rahvusparkile üldiselt kaasa olulisi täiendavaid häiringuid. Lisaks kui suuremad ehitustööd ftakavandada väljapoole lindude pesitsusaega, ei ole kavandatava tegevusega suuri mõjusid linnuala kaitse-eesmärkidele ette näha. Läheduses asub ka I kaitsekategooria linnuliigi, kassikaku elupaik. Tegemist ei ole küll kaitse-eesmärgiks oleva linnuliigiga, kuid siinkohal võib samuti eeldada, et juba toimiva sadama uuendamine ei tekita liigile olulisi täiendavaid häiringuid võrreldes praegusega.

Kaitstavatest elupaigatüüpidest asuvad planeeringuala läheduses vanad loodusmetsad (9010*), veealused liivmadalad (1110) ja liivased ja mudased pagurannad (1140). Mereelupaigatüüpidele olulisi mõjusid ei ole oodata, kuna rannakindlustuse ja ujuvakai rajamine toimub juba olemasoleva sadama akvatooriumis. Vanad loodusmetsad paiknevad planeeringualast idasuunal asuval kõrval maaüksusel ja seal tegevusi ei plaanita.

Eeltoodust lähtuvalt ei ole oodata, et detailplaneeringu elluviimine üksi või koosmõjus kõrval oleva detailplaneeringualaga võiks käesoleval hetkel teadaoleva info kohaselt põhjustada ebasoodsat mõju Natura 2000 võrgustiku aladele.

7. Kokkuvõtte ja järeldus

Planeeritava tegevusega ei kavandata keskkonnaohtlikke tegevusi ega vastavate objektide rajamist, seepärast olulisi negatiivseid mõjusid antud detailplaneeringu kehtestamisega ette näha pole. Keskkonnamõju eelhindangu tulemusel ei ületa kavandatud tegevus eeldatavalt tegevuskoha keskkonnataluvust, sellel puudub oluline kumulatiivne mõju, see ei sea ohtu inimese tervist, kultuuripärandit ega vara. Detailplaneeringul puudub piiriülene mõju ja lähtuvalt kavandatava tegevuse iseloomust oluline strateegiline mõju maakondliku või omavalitsuse territooriumi mastaape silmas pidades.

Lähtuvalt eeltoodust on Saaremaa Vallavalitsus seisukohal, et käesoleva detailplaneeringuga kavandatava tegevuse elluviimisega ei kaasne eeldatavalt olulist negatiivset keskkonnamõju ning keskkonnamõju strateegilist hindamist ei ole põhjust algtada.

Koostaja: Liis Sepp